

Liikenneliikelaitos (HKL)

Ennuste: 2/2023

Päivämäärä: 16.8.2023

Ennusteen tiivistelmä

- Talouden ennustetaan toteutuvan pitkälti talousarvion mukaisesti lukuun ottamatta korkokustannuksia, joita arvioidaan toteutuvan lähes 6 milj. euroa budjetoitua enemmän
- Korkokustannusten nousu sekä Kampin metroaseman läntisen sisäänkäynnin uudelleenrakentamiseen liittyvä liukuportaiden alaskirjaus lisäävät kaupungin tuen tarvetta ja tukea ennustetaan tarvittavan 6,4 milj. euroa talousarviota enemmän.
- Investointeja ennustetaan toteutuvan talousarviota vähemmän. Esimerkiksi metron raidevirtapiirin korvaamisinvestointi, M200-junien peruskorjaus ja Rautatien torin paloturvallisuuden parantamisinvestointi ovat edenneet hitaammin kuin budjettivaiheessa arvioitiin.
- Sitovista tavoitteista asiakastytyväisyystavoitteen ennustetaan toteutuvan tavoiteasetannan mukaisesti.
 - o Metron liikennöinnin luotettavuuden osalta tavoitteeseen pääsemistä ei pidetä todennäköisenä. Tavoitteen saavuttaminen vaatisi huomattavan korkeaa luotettavuutta koko loppuvuoden ajan, johtuen alkuvuoden alhaisesta luotettavuudesta. Liikennöinnin luotettavuus on parantunut ja Q2-2023 aikana se ylitti tavoitteen. Vuositavoitteeseen ei kuitenkaan ennusteta edelleenkään päästävän.
 - o Tilikauden tulostavoite ei ole toteutumassa. Tilikauden tulosennuste (ennen poistoeroja) on -0,3 milj. euroa. Tuloksen jääminen budjetoidusta johtuu metroluokituksen liikennöintisopimuksen kannattavuuden heikkenemisestä.

Talousarvion toteutumiseen vaikuttavat tekijät (käyttötalous, irtaimen investoinnit, sitovat toiminnan tavoitteet sekä määrä- ja taloustavoitteet) sekä niiden johdosta käynnistetyt johtamistoimenpiteet**Käyttötalous**

Tilikauden tulosennuste on 2,1 milj. euroa eli 2,1 milj. euroa talousarviota huonompi.

Liikevaihto 157,9 milj. euroa on 5,1 milj. euroa talousarviota enemmän. Kaupungin tuen ennuste on 12,3 milj. euroa eli 6,4 milj. euroa talousarviota enemmän. Kaupungin tuen tarvetta nostaa erityisesti korkojen nousu. Myös Kampin metroaseman läntisen sisäänkäynnin uudelleenrakentamiseen liittyvä liukuportaan alaskirjaus 1,2 milj. euroa on huomioitu kaupungin tuen ennusteessa. Liukuportaan alaskirjauksen johdosta HKL:n johtokunta on hakenut ylitysoikeutta kaupungin suoraan tukeen (9.3.2023, § 13). Rahoituskulujen kehittymistä seurataan ja tarvittaessa varaudutaan hakemaan ylitysoikeutta talousarvion sitovalle kohdalle 3 10 06 (Tuki HKL-liiketalokselle) myös näiden johdosta.

Metron liikennöintikorvaustulojen ennuste on 60,8 milj. euroa eli 5,6 milj. euroa budjetoitua vähemmän. Talousarviovaiheessa metron suoritusarvioitiin suuremmaksi. Lisäksi esimerkiksi sähkönhinnan lasku ja uuden Sarmalvuoren varikon arvioitua pienemmät kustannukset pienentävät HSL:n HKL:lle maksamaa liikennöintikorvausta.

Korkokulujen ennustetaan olevan 15,3 milj. euroa eli lähes 5,7 milj. euroa talousarviota enemmän. Muuten HKL:n menojen ennustetaan toteutuvan pitkälti talousarvion mukaan.

Investoinnit

Vuoden 2023 investointiennuste on 45,5 milj. euroa, joka on 24,5 milj. euroa budjetoitua vähemmän. Metron raidevirtapiirin korvaamisinvestointi, M200-junien peruskorjaus ja Rautatien torin paloturvallisuuden parantamisinvestointi ovat edenneet hitaammin kuin budjettivaiheessa arvioitiin. Vuoden 2023 isoimmista investointihankkeista myös Kontulan metroaseman laituritason perusparannus ja Itäkeskuksen metron

sähkönsyöttöaseman perusparannusinvestointi eivät ole edenneet suunnitteluvaiheessa arvioidulla tavalla. Hankkeiden etenemistä ovat viivästyttäneet mm. puutteellisten lähtötietojen vuoksi ennakoitua pidempi toteutussuunnittelun vaatima aika. Rautatien metroaseman paloturvallisuuden parantamisen ja Länsimäen metrosillan peruskorjaamisen on todettu vaativan asemien liikennekatkoa. Liikennekatko on tarkoitus ajoittaa kesälle 2024, jonka vuoksi hankkeiden toteutus hidastuu aiemmin arvioidusta. Liikennekatko pyritään hyödyntämään täysimääräisesti, jonka vuoksi myös Kontulan metroaseman peruskorjaaminen siirtyy aiemmin arvioidusta. M200 -metrojunien peruskorjauksen aikataulu on tarkentunut johtuen mm. viiveistä peruskorjaukokokonaisuuden täsmennyksistä hankinnan alkupuolella ja tarvittavien osien saatavuusongelmista.

Suurimmat investoinnit ovat Hakaniemen metroaseman pohjoisosan peruskorjaus 4,9 milj. euroa, Sörnäisten metroaseman peruskorjaus 4,1 milj. euroa, Hakaniemen metron sähkönsyöttöaseman uusiminen 3,9 milj. euroa ja M100-metrojunien peruskorjaus 2,9 milj. euroa.

Sitovat toiminnan tavoitteet

Sitovista tavoitteista asiakastytyväisyystavoitteen ennustetaan tässä vaiheessa toteutuvan tavoiteasetannan mukaisesti. Luotettavuustavoitteen ei arvioida toteutuvan alkuvuoden alhaisen toteuman vuoksi. Taloustavoitteen osalta tilikauden tulosenuste on toteumassa hieman tavoitetta huonompana.

Alkuvuonna luotettavuustavoitteen saavuttamiseen vaikuttaneiden ajamattomien lähtöjen syissä korostui viime vuoden tapaan kuljettajien resurssipuute. Siitä johtuva ajamattomien lähtöjen määrä on vähentynyt vuoden edetessä kuljettajaresurssien parannuttua toteutettujen kuljettajakurssien myötä. Kuljettajatilanteen vakauttamiseksi metroliikenteen operointia HKL:lle tuottava Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy (Kaupunkiliikenneyhtiö) jatkaa täydentävien kuljettajakurssien järjestämistä vuoden 2023 aikana.

Luotettavuuden ennustetaan loppuvuonna vielä nousevan, mutta alkuvuoden alhainen toteuma edellyttäisi loppuvuonna huomattavan korkeaa luotettavuustasoa, minkä saavuttamista ei pidetä todennäköisenä. Liikennöinnin luotettavuus on parantunut ja Q2-2023 aikana se oli 99,89 % ylittäen tavoitteen 99,85 %. Vuositavoitteeseen ei kuitenkaan ennusteta edelleenkaan päästävän.

Määrä- ja talousarviotavoitteet (suoritteet)

Metroliikenteen liikennesuoritteita arvioidaan toteutuvan hieman talousarviota vähemmän. Alkuvuonna metroliikenteen liikennetarjonta on ollut talousarviovaiheessa suunniteltua supistetumpi, mutta talviliikenteessä 2023 siirrytään osittain 3 minuutin vuorovälistä 2,5 minuutin vuoroväliin.

Arvio talousarviovuoden tavoitteisiin (sitovat ja muut), palvelutuotantoon, muuhun toimintaan ja toimintaympäristön muutoksiin liittyvistä merkittävistä riskeistä ja hallintatoimenpiteistä.

Sitovien tavoitteiden toteutumisen osalta riskit liittyvät luotettavuustavoitteen (99,85 %) saavuttamiseen. Alkuvuonna luotettavuus on jäänyt tavoitteesta. Loppuvuoden osalta odotetaan luotettavuuden parantuvan mm. uusien kuljettajien rekrytoinnin myötä, mutta alkuvuoden alhainen toteuma edellyttäisi loppuvuonna huomattavan korkeaa luotettavuustasoa, minkä saavuttamista ei pidetä todennäköisenä. Taloustavoite on ennusteen mukaan jäämässä hieman tavoitteesta.

Talouden osalta suurin riski on korkotason nousu. Korkotason nousu nostaa kaupungin tuen tarvetta vuonna 2023.

Koronapandemian vauhdittama liikkumisen muutos näkyy edelleen metron matkustajamäärissä, jotka ovat olleet vuonna 2023 keskimäärin noin 14 % koronaa edeltävää aikaa alhaisemmat. Liikkumisen muutoksen ennakoidaan myös pidemmällä aikavälillä vaikuttavan ihmisten liikkumistarpeeseen ja siten myös HKL:ltä tilattavien liikennesuoritteiden määrään. Yleinen kustannustason nousu ja HSL:n taloustilanteen haasteellisuus ovat korostetussa seurannassa investointeihin liittyen. Viimeaikaiset markkinatilanteen muutokset ovat kasvattaneet epävarmuuksia laajempaan kaupunkikehittämiseen liittyvien investointien toteuttamisessa. Kokonaisvaltaisemman peruskorjauksen siirtyessä voidaan riskiarvioihin perustuen joutua kiirehtimään asemien ja järjestelmien pikakorjaustoimenpiteitä niiden toimintavarmuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Metron kapasiteettia on haastava korvata poikkeusjärjestelyillä, minkä johdosta infran ja järjestelmien ennakoiva korjaus ja uudistaminen on keskeistä.

Metroinfraan kertyneen korjausvelan kuntoon saattaminen aiheuttanee tulevana vuosina liikennekatkoja, joiden täysimääräinen hyödyntäminen myös kunnossapidon töissä on tarkoituksenmukaista palvelutuotannon näkökulmasta. Iäkkääseen metroinfraan toteutettavien hankkeiden suunnittelussa on varauduttava haastavaan toimintaympäristöön ja lähtötietojen puutteellisuuteen hankkeiden enimmäishintaan sisällytettävällä riittävällä lisä- ja muutostyövarauksella. Kunnossapidon edellyttämien varaosa- ja materiaali-toimitusten pidentyneet toimitusajat vaativat paikoin erityistä seurantaa ja huomiota.

Kaupunkistrategian painopistealueiden toteuttaminenVastuullinen talous kestävän kasvun perustana

Koronapandemian seurauksena tapahtunut matkustajamäärien pieneneminen yhdessä yleisen kustannustason nousun kanssa ovat aiheuttaneet haasteita HSL:n rahoitustilanteeseen. Rahoitus- ja energiakustannusten kasvu sekä ennakoitavissa oleva materiaali- ja työvoimakustannusten kasvu aiheuttavat nousupaineita sekä kaupungin HKL:lle maksamaan suoraan tukeen että kaupungin HSL-kuntaosuuteen. Rahoitustilanteen haastavuus edellyttää toiminnan tuottavuuden jatkuvaa kehittämistä. Tuottavuutta parannetaan turvallisuuden ja laadun reunaehdot huomioiden. Metron ja ratikan kunnossapidon synergiat pyritään hyödyntämään maksimaalisesti (mm. varikkotilat, tuotantolaitteisto), tee-osta –päätöksiä tarkastellaan.

Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua

HKL:n yhdessä Kaupunkiliikenne Oy:n kanssa tuottamat kestävän liikkumisen palvelut tukevat Helsingin seudun kaupunkirakenteen tiivistämistä sekä hiilineutraaliuden ja muiden ympäristötavoitteiden saavuttamista. HKL:n käyttämä liikennöintisähkö on fossiilivapaata ja raideliikenne vähentää liikenteestä aiheutuvaa melua sekä parantaa ilmanlaatua. HKL:n merkittävimmät negatiiviset ympäristövaikutukset liittyvät investointien toteuttamisen hiilidioksidipäästöihin. Päästöjä vähennetään toteuttamalla hiilineutraalisuusohjelmassa tunnistettuja konkreettisia toimenpiteitä kuten metroasemien peruskorjausten yhteydessä parannetaan energiatehokkuutta, käytetään vähäpäästöisiä materiaaleja ja huomioidaan kiertotalouden periaatteet. Vuonna 2022 aloitettua sähkönsäästökampanjaa jatketaan edelleen ja toteutetaan metroasemilla ja -varikoilla energiansäästötoimenpiteitä. Rakentamisessa käytettävien vähähiilisten materiaalien saatavuus on ajoittain haastavaa ja tuotekehittäminen ei etene tavoitteiden edellyttämällä vauhdilla.

Toimiva ja kaunis kaupunki

HKL:n toiminnassa on keskeistä varmistaa liikennöinnin luotettavuus. Kuljettajarekrytointeihin panostetaan ja kursseja käynnistetään siten, että tehtävien ylitöiden määrän pienentämisellä parannetaan työhyvinvointia ja

resurssitilanne saadaan vakautettua. Olemassa olevan metrojärjestelmän luotettavuuden vaatimien peruskorjausten ja korvausinvestointien toteuttaminen sekä kaupungin tulevaan kasvuun varautuminen on niin ikään keskeistä.

Metron junien kulunvalvontajärjestelmän luotettavuuden turvaavan ja tulevaisuuden kapasiteettitarpeet tyydyttävän METKA-hankkeen hankesuunnitelma hyväksyttiin vuoden 2022 lopussa kaupunginvaltuustossa. Hanke on joukkoliikenteen kapasiteetin nostotoimenpiteenä erittäin kustannustehokas ja ympäristöystävällinen. Myös muiden metron toimintavarmuutta ja turvallisuutta turvaavien korvausinvestointien toteutus etenee.

Metroinfraan kertynyt korjausvelka tulee lähivuosina edellyttämään liikennekatkoja, joiden täysimääräinen hyödyntäminen myös kunnossapidon toiminnassa on keskeistä sekä liikennehaittojen hallinnan että toiminnan kustannustehokkuuden näkökulmasta.

Viimeaikaiset markkinatilanteen muutokset ovat kasvattaneet epävarmuuksia laajempaan kaupunkikehittämiseen liittyvien investointien toteuttamisessa. Metroasemille suunniteltujen ns. hybridihankkeiden kaupunkitaloudellisuuden ja toteutustavan arviointiin ja kehittämiseen tähtäävän yhteistyön kehittäminen kaupungin eri osapuolien kesken on käynnistynyt. Myös muiden investointien suunnittelun ja toteutuksen kokonaiskoordinaatiota ja vaikuttavuuden arviointia tullaan tiivistämään. Monimutkaiset hybridihankkeet sitovat kaupungilta henkilöresursseja ja niihin liittyy isoja riskejä ja taloudellisia haasteita.

lökkään metro-omaisuuden ja siihen liittyvien järjestelmien kunto tulee edellyttämään jatkossakin säännöllistä peruskorjausta myös sijainniltaan keskeisillä alueilla. Rautatien alueelle kohdistuvien eri toimijoiden kehittämis-, korjaus- ja uusimistarpeiden yhteensovittamista ja koordinoitua tullaan tiivistämään ja eri toimijoiden riittävää ja ennakoivaa resursointia edistetään. Strategiakauden lopussa alkavan laajan työmaan haittojen hallinta tulee olemaan keskeinen ydinkeskustan vetovoimaan vaikuttava tekijä.

Älykkäät liikennetkaisu-ovrat sujuvan arjen perusta

Koronapandemian seurauksena matkustajien kokema turvallisuudentunne metroasemilla on heikentynyt. Tähän on vastattu tiivistetyllä yhteistyöllä turvallisuus- ja sosiaaliviranomaisten kanssa sekä asemien peruskorjauksilla, joissa asemien esteettömyyttä, valaistusta ja valvontaa sekä palveluita parannetaan. Lisäksi asemilla kehitetään mm. pyörien liityntäpysäköintiä ja muita palveluja yhdessä Kaupunkiliikenne Oy:n kanssa, mikä vastaa HKL:n ja Kaupunkiliikenneyhtiön tavoitteisiin koskien asiakastytyväsyyttä ja koko matkaketjun matkustajakokemuksen parantamista. Koko matkaketjun asiakastytyväsyyden parantaminen edistää kaupunkistrategian tavoitetta kasvattaa joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kulkumuoto-osuutta.

Vuoden 2022 aikana tapahtuneen HKL:n muun kuin metrotoiminnan yhtiöittämissen lähtökohtana oli luoda toimintamalli, joka tukee seudullisten ratkaisujen kehittämisen joukko- ja raideliikenteessä mahdollistaen joukkoliikenteeseen tukeutuvan kestäväen kasvun laajemmin pääkaupunkiseudulla.